

A diplomás munkaerő helyzetének vizsgálata (Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben és Budapesten)

TÓTH ESZTER

Kulcsszavak: megyék fejlettségi szintje, nemzetgazdasági ágak, alkalmazottak, nettó kereset, munkaerő-piaci státusz.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A kérdőíves megkérdezés – 1022 válasz – alapján megállapítható, hogy 100 001–180 000 Ft közötti nettó átlagkereset jellemző a diplomás munkavállalók körében. A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státuszának összefüggéseit illetően megállapítható, hogy a diplomások között létezik ugyan munkanélküliség, de ez jóval kisebb mértékű, mint a KSH és a Munkaügyi Központok által kimutatott, alap- és középszintű végzettséggel rendelkező munkavállalók körében.

A továbbtanulás – ami az Európai Unió szintjén is lényeges – a kérdőíves felmérés szerint nagyarányú, 67%-os.

BEVEZETÉS

Az Európai Unióban nagy jelentőséget tulajdonítanak a foglalkoztatás növelésnek. Az irányelvek négy fő területet jelölnek meg

- ✓ a munkanélküliség csökkentése és a foglalkoztatottsági ráta növelése;
- ✓ a kis- és középvállalkozások indításához nyújtott komplex segítség;
- ✓ a vállalkozások és alkalmazottak alkalmazkodóképességének fejlesztése;
- ✓ az egyenlő esélyek politikájának megerősítése.

Mind a négy terület fejlesztésének egyik közös, nélkülözhetetlen kiindulási alapja a humán erőforrások erősítése. Ezért az oktatási reform továbbra is fontos kérdés mind a felsőoktatási intézményekben (egyetem, főiskola) folyó alapképzés, mind a felnőttképzés, a munkavállalók továbbképzése tekintetében.

CÉLKITŰZÉSEK, ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásomban alapvetően a diplomás munkaerő helyzetének bemutatását és ér-

tékelését tűztem ki célul. A vizsgálataimat két megyére – Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén –, valamint a fővárosra végeztem el.

Kérdőíves megkérdezés segítségével a Heves, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és fővárosi diplomás munkaerő továbbtanulásával, munkahelyével és munkanélküliségével összefüggő adatokat vizsgáltam. A kérdőív megszerkesztésénél *Scipione (1994)* által javasolt lépéseket követtem. Az írásbeli *megkérdezéssel* formát azért választottam, mert a szóbeli kérdésfeltevés bonyolult, költséges. A *kérdőív típusát* tekintve legalkalmasabbnak az önkítöltő kérdőívet találtam, melyet e-mailen és postai úton juttattam el a megkérdezetteknek. A kérdőíves felmérés gondos előkészítése és szakszerű végrehajtása alapvetően meghatározza az eredmények egzakt voltát, s hasznosíthatóságát. A beérkezett minta nagysága 1303 kérdőív volt, melyből 1011 e-mail formában, 292 pedig papír alapon állt rendelkezésemre. A beérkezettek közül 1022-öt értékeltem: 658-at Heves

megyéből, 193-at Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből és 171-et Budapestról.

A FELMÉRÉSBEN RÉSZT VEVŐK MUNKAHELYE ÉS KERESETE

A kérdőíves felmérés gondos előkészítése és szakszerű végrehajtása alapvetően meghatározza az eredmények egzakt voltát, s hasznosíthatóságát.

A megkérdezettek felmérés kori munkahelyének nemzetgazdasági ágát a nettó keresetükkel vettem össze, melyből kiderült, hogy az 1022 darab kérdőív alapján 100 001–180 000 Ft közötti keresetek a jellemzőek Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye, valamint Budapest tekintetében (1. táblázat).

1. táblázat

A munkahely nemzetgazdasági ága és a nettó kereset

Nemzetgazdasági ág	65 500 Ft alatt	65 501– 100 000 Ft	100 001– 180 000 Ft	180 001– 200 000 Ft	200 001– 300 000 Ft	300 001 Ft felett	Nem válaszolt
Mezőgazdaság	4	9	39	21	20	5	6
Ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	0	0	14	0	8	5	0
Oktatás	5	18	168	43	58	20	3
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4	11	28	7	12	4	1
Építőipar	5	3	0	3	2	1	1
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	0	9	7	0	0	2	0
Pénzügyi közvetítés	6	10	22	7	22	11	6
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	1	7	52	23	134	30	2
Egészségügy, szociális ellátás	0	10	23	1	0	1	0
Ipar	0	7	6	8	18	7	4
Kereskedelem, javítás	0	14	5	0	14	7	2
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	0	3	0	3	0	6	4
Összesen	25	101	364	116	288	99	29

n = 1022

Forrás: saját számítás

A KSH adatai alapján a nettó keresetek 2006-ban valóban a 100 001–180 000 Ft közé estek, kivételt képeztek a Pénzügyi közvetítés (403 861 Ft), Közigazga-

tás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (222 973 Ft), Oktatás (191 133 Ft), és összességében a költségvetési szféra (193 949 Ft) (www.ksh.hu, 2006).

Érdekes tény – bár a minta elemszáma elenyésző –, hogy a Mezőgazdaság és a Pénzügyi közvetítés ágban többen nem válaszoltak, vagyis érzékeny kérdésnek vélték a havi nettó kereset megválaszolását. Indoklást nem adtak, de a szakirodalmakból megalapozottan feltételezhető, hogy az előbbieken már oly sokat emlegetett feketemunka (mezőgazdasági) jelenléte, valamint a Pénzügyi közvetítés szférában a

nemzetgazdasági átlagnál jóval magasabb bér eltitkolása miatt kényes a kérdés.

A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státusza

A megkérdezettek többsége – csaknem kétharmada – még nem volt munkanélküli!

2. táblázat

A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státuszának összefüggése Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves megyékben és Budapesten

Végzettség	Nem voltam és nem is vagyok munkanélküli	Jelenleg regisztrált munkanélküli vagyok	Jelenleg nem regisztrált munkanélküli vagyok	Voltam regisztrált munkanélküli	Voltam nem regisztrált munkanélküli
Agrár	160	10	1	129	13
Bölcsész	117	0	0	39	0
Marketing	6	0	1	6	0
Közgazdasági	207	1	0	104	11
Műszaki	35	0	0	16	0
Egészségügyi	34	0	0	0	0
Jogi	16	0	0	8	0
Természettudományi	51	5	0	27	0
Informatikai	5	0	0	6	0
Kereskedelmi	9	0	0	5	0
Összesen	640	16	2	340	24

n = 1022

Forrás: saját számítás

A nem regisztrált munkanélküliek között az agrár és közgazdasági végzettséggel rendelkezők szerepeltek. A megkérdezéskor az 1022 válaszadó közül csupán két fő vallotta magát munkanélkülinek, ez a minta nem egészen egy százaléka. Továbbra is elmondható, hogy a diploma elvégzésével nem feltétlenül lehet elkerülni a munkanélküliséget, de ahogyan a Munkaügyi Központok közleményeiben is olvasható, a legkisebb munkanélküliség a főiskolát és egyetemet végzettek körében tapasztalható (2. táblázat).

A diplomát adó végzettség és a továbbtanulás

A továbbtanulás fontossága a mai Európai Unióban hangsúlyos, a munkavállalók minden életfázisában hirdetik az élethosszig tartó tanulás jelentőségét. Kérdőívemben éppen ezért tartottam fontosnak, hogy a végzettséghez kapcsolódóan rákérdezzek a továbbtanulásra. Az eredmények (3. táblázat) 67%-os továbbtanulást jeleznek, s azt, hogy az egészségügyi és az informatikai végzettség kivételével többségében továbbtanultak a megkérdezettek (a megkérdezéskor nem volt feltétel, hogy felsőoktatásban tanuljanak tovább, lehetett ez egy OKJ-s tanfolyam is).

3. táblázat

**A diplomát adó végzettség és a felsőoktatásban való továbbtanulás összefüggése
Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves megyékben és Budapesten**

Végzettség	Továbbtanult-e?	
	Nem	Igen
Agrár	87	227
Bölcsész	38	118
Marketing	0	9
Közgazdasági	152	173
Műszaki	5	46
Egészségügyi	21	13
Jogi	11	13
Természettudományi	8	76
Informatikai	7	4
Kereskedelmi	4	10
Összesen	333	689

n = 1022

Forrás: saját számítás

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Scipione, A. P. (1994): A piackutatás gyakorlata. Springer Kiadó, Budapest, 371 p. – (2) www.ksh.hu (3) www.afsz.hu – (4) www.frissdiplomas.hu